

ลิลิตโองการแข่งน้ำ

ผู้แต่ง

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่าอาจแต่งในรัชสมัย
ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ทรงเป็นเชื้อสาย
ของพระเจ้าสิริชัยเชียงแสนแห่งแคว้นสิริธรรมราช จึงเป็นต้นวงศ์เชียงราย เป็นราชบุตรเขย
ของพระยาอู่ทอง เมื่อพ. ศ. ๑๘๘๗ ได้เป็นเจ้าเมืองอู่ทอง ซึ่งขณะนั้นขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา
ต่อมาเกิดโรคระบาด ทรงย้ายราชธานีมาตั้งที่ตำบลหนองโสน แขวงเมืองอยุธยา เมื่อพ.ศ. ๑๘๙๓
ขนานนามใหม่ว่า กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา และพระองค์ได้รับพระนามใหม่ว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑
ทรงตั้งพระองค์เป็นใหญ่ไม่ขึ้นต่อสุโขทัยนับแต่นั้นเป็นต้นมา

ลักษณะการแต่ง

แต่งเป็นลิลิต คือมีร่ายกับโคลงสลับกัน ร่ายเป็นร่ายฉันโบราณ ส่วนโคลงเป็นโคลงห้า
หรือมณฑกคดิวรรณคดีเรื่องนี้ใช้อ่านในพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา หรือพิธีศรีสัจปานกาล
ซึ่งกระทำตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง จนถึงพ.ศ. ๒๔๗๕

เรื่องย่อ

เริ่มต้นด้วยร้อยโบราณ ๓ บท สรรเสริญพระนารายณ์ พระอิศวร และพระพรหม ต่อจากนั้นบรรยายด้วยโคลงห้า

และร้อยต้นโบราณสลับกัน กล่าวถึงไฟไหม้โลก แล้วพระพรหมสร้างโลกใหม่ แล้วอัญเชิญพระกรรมบทีปู่เจ้า

มาร่วมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ ตอนต่อไปอ่อนนวยทนต์ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เรื่องอำนาจเป็นพยาย ลงโทษผู้คิดทรยศต่อ

พระเจ้าแผ่นดิน ส่วนผู้ซื้อตรงกักติ ขอให้มีความสุขและลาภยศ ทั้งเมื่อยังมีชีวิตอยู่และตายไปแล้ว ตอนจบเป็นร้อย

ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระเจ้าแผ่นดิน

ที่มา : ประวัติดาวรรณคดีไทยสมัยสุโขทัยและอยุธยา ของเสนีย์ วิจารณ์